

DOI: 10.33310/2518-7813-2019-66-3-172-177
УДК 378.147

Вікторія МІЗЮК

*докторант кафедри комп'ютерної інженерії та освітніх вимірювань
Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова,
Київ, Україна
e-mail: mizjukviktoria@gmail.com*

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ІНТЕГРАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Цифрові технології кожного дня збільшують вплив на розвиток суспільства, економіку, культуру й освіту. В закладах освіти впроваджують технологію змішаного навчання, яка стає все більш популярною. Однак не всі педагоги правильно розуміють сутність цього поняття.

У статті висвітлено тлумачення вчених щодо сутності поняття «змішане навчання», наведено авторське визначення цього поняття, розкрито основні його складові, які часто незрозумілі навіть освітянам та переваги застосування цього навчання; запропоновано схему поєднання традиційного й електронного навчання у змішане.

Зауважено, що до сучасного вчителя, в умовах розвитку цифрового суспільства, збільшуються вимоги щодо володіння інформативними компетенціями. Сучасний вчитель має вміти інтегрувати традиційне навчання з електронним, розробляти цифрові ресурси та організовувати навчання із застосуванням Інтернет та його сервісів.

Ключові слова: цифрове суспільство, змішане навчання, інтеграція традиційного і електронного навчання, складові та переваги змішаного навчання, вимоги до вчителів.

Цифрова революція з її швидкими темпами невинно входить в освітній простір. З кожним роком цифрові технології стають більш доступними й досконалішими, а діти включаються в цифровий світ майже з народження. Сьогоднішні школярі – це «цифрове покоління». Вони вправно справляються з планшетами, смартфонами та VR-окулярами, їм до вподоби гейміфікація, робототехніка, 3D-моделювання й віртуальна реальність.

Система освіти стає джерелом цифрових змін, флагманом цифрових рішень і технологій. Як зазначає автор Українського освітнього проекту «EdEra», цифрових систем «7W» і «Гіпермаркет Знань» В.Співаковський «...сучасні підручники нудні, консервативні методи подання інформації учням на уроках вже віджили своє... Сучасна школа не задовольняє потребу дітей швидко засвоювати інформацію, а, значить, потребує апгрейду... Головне питання в системі освіти сьогодні – це «переупаковка» інформації: дані треба зробити цікавими і доступними...» [9].

Розвиток освіти привів до появи такі нові технології навчання як електронне (e-learning), мобільне (m-learning), усепроникаюче (u-learning), «перевернуте» (f-learning). Позитив їх в тому, що вони інтегруються з традиційною системою освіти й утворюють технологію «змішаного навчання» (blended learning), яка поступово, але безупинно, стає популярною як у закладах вищої, так у загальної середньої освіти. Проте не всі педагоги правильно розуміють це поняття і по різному до нього відносяться.

За останні роки чимало вітчизняних дослідників вивчали зміст і позитивно-негативні сторони «змішаного навчання», зокрема, О. В. Барна, К. Л. Бугайчук, М. Ю. Кадемія, В. М. Кухаренко, О. В. Коротун, К. В. Копняк, О. О. Рафальська, Н. В. Рашевська, А. М. Стрюк, Г. В. Ткачук, Ю. В. Триус, Г. А. Чередніченко, Л. Ю. Шапран, Т. С. Шроль та інші. Слід вказати на здобутки вчених і на висвітленні питання, пов'язані з вивченням особливостей застосування окремих моделей змішаного навчання у закладах вищої освіти у процесі підготовки вчителів і фахівців різних спеціальностей у системі підвищення кваліфікації освітян (Є. В. Долинський, О. Г. Захар, К. А. Лісецький, І. В. Михайленко, Н. Ю. Олейник, О. П. Пасічник, Н. С. Ручинська, Ю. В. Триус, Г. А. Чередніченко, Л. Ю. Шапран тощо).

Варто зазначити, що в проаналізованих працях науковців змішане навчання розглядається здебільшого у загальному плані, або з позиції викладання певної навчальної дисципліни «мовного» спрямування; розкриваються особливості окремих моделей змішаного навчання при вивченні певних навчальних курсів. До того ж, орієнтовані здобутки вчителів-практиків з інформатики щодо застосування змішаного навчання на уроках у закладах загальної середньої школи поодинокі й не системні. Отож вважаємо за доцільне провести більш ретельний аналіз наукових праць і визначити власне поняття «змішаного навчання». Тому-то метою статті є аналіз поняття «змішане навчання» у працях іноземних і вітчизняних

дослідників та визначення співвідношень змішування різних технологій у новій формі навчання.

Зважаючи на те, що змішане навчання прийшло до нас із зарубіжжя, то в першу чергу ми звернемося до аналізу робіт іноземних учених.

Так, Еллісон Розетт і Ребекка Воган Фразе (Alloson Rossett & Rebecca Vaughan Frazze, 2003) стверджують, що при змішаному навчанні поєднуються протилежні, на їх погляд, підходи: як формального, так і неформального навчання, навчання «віч-на-віч» і спілкування он-лайн, керовані дії зі сторони педагога і дії, які самостійно обираються педагогом для досягнення особистих цілей і цілей організації [14].

З попередніми авторами погоджується і Пурніма Валіятан (PurnimaValiathan, 2002), але, досліджуючи моделі змішаного навчання, поєднує три складові: аудиторне спілкування (face-to-face), «живе» он-лайн спілкування (live-learning) і самостійне навчання (self-paced learning). Та авторка зауважує, що немає жодної формули, яка б гарантувала досягнення цілей в організованій певним чином моделі навчальної діяльності, адже багато додаткових аспектів можуть внести свої корективи у заплановані дії [13].

Бакет Б. Аккоюнлу і Мерій Ілмаз Соїлу (Akkoynlu B. & Soylu M.Y., 2006), досліджуючи відношення студентів до впровадження змішаного навчання у середовищі університетів, зазначають, що змішане навчання – це не просто поєднання традиційного і дистанційного, це використання різних методів шляхом поєднання особистісного навчання і технологій дистанційного при роботі у класі для найкращого досягнення мети. Автори вказують, що розвиток комп'ютерних технологій і засобів, за допомогою яких учні та студенти можуть вільно користуватися Інтернет послугами, значно підвищують можливості дистанційної освіти, однак замінити викладача поки що повністю не вдалося [10].

Нашу увагу привернуло дослідження М. Канер (M. Caner, 2004), який визначає змішане навчання як поєднання он-лайнового доступу до навчального контенту з кращими методиками безпосередньо в класі й «живого» пояснення, яке дозволяє персоналізувати навчання, побудувати урок для різних груп учнів [11, 24]. Вчений пропонує під час змішаного навчання для досягнення поставленої мети поєднувати: різні веб-технології (наприклад, живий віртуальний клас, самостійне комп'ютерне навчання, потокове відео, аудіо текст); різні педагогічні підходи (наприклад, біхевіоризм, когнітивізм, конструктивізм, коннективізм) для отримання оптимального результату навчання з цифровими технологіями або без них; будь-яку форму цифрових технологій (наприклад,

відеозапис, веб-навчання, фільм) з живим словом вчителя; цифрові технології з реальними практичними завданнями, щоб утворити гармонійний ефект навчання та набути практичного досвіду [11, 25]. Така думка автора підтверджує той факт, що цифрові технології значно впливають на характер, форму навчальних занять, різновид діяльності учнів, проте головне місце, на нашу думку, має відводитися особистій взаємодії між учасниками освітнього процесу, хоча при цьому змінюється характер використання інформаційних технологій для опосередкованих взаємодій.

Місце змішаного навчання у сучасному і майбутньому освітньому процесі яскраво показав Чарльз Грехан (Charles R. Graham, 2006) за допомогою діаграми (див.рис.1). На думку вченого змішане навчання поступово займе передові позиції у порівнянні з традиційним, а комп'ютерні технології стануть основою для організації навчання в цілому. Саме ж змішане навчання автор розуміє як «комбінацію навчальних систем «віч-на-віч», тобто традиційного з електронним (комп'ютерним) навчанням» [12, 27].

У працях українських науковців і педагогів-практиків також підкреслюється значна ефективність змішаного навчання для нової української школи, хоча не всі автори однаково розтлумачують це поняття. Так, К. Л. Бугайчук виділяє вузький і широкий підходи до розуміння поняття і вказує, що у вузькому сенсі змішане навчання це «...цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок, що здійснюється освітніми установами різного типу в рамках формальної освіти, частина якого реалізується у віддаленому режимі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій і технічних засобів навчання, які використовують для зберігання і доставки навчального матеріалу, реалізації контрольних заходів, організації взаємодії між суб'єктами навчального процесу (консультації, обговорення). У широкому сенсі – це різні варіанти поєднання форм і методів організації формального, неформального, інформального навчання, а також самонавчання, що здійснюються для досягнення особою заздалегідь визначених навчальних цілей зі збереженням механізму контролю за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання» [2, 5]. Отже, вчений розмежовує організацію безпосередньо освітнього процесу за допомогою поєднання різних форм і методів навчання та концепцією «навчання протягом життя».

Інші визначення поняття «змішаного навчання» у працях вітчизняних науковців подано у таблиці 1, з якої видно, що вчені, визначаючи «змішане навчання», застосовують такі поняття як «процес навчання», «освітня технологія»,

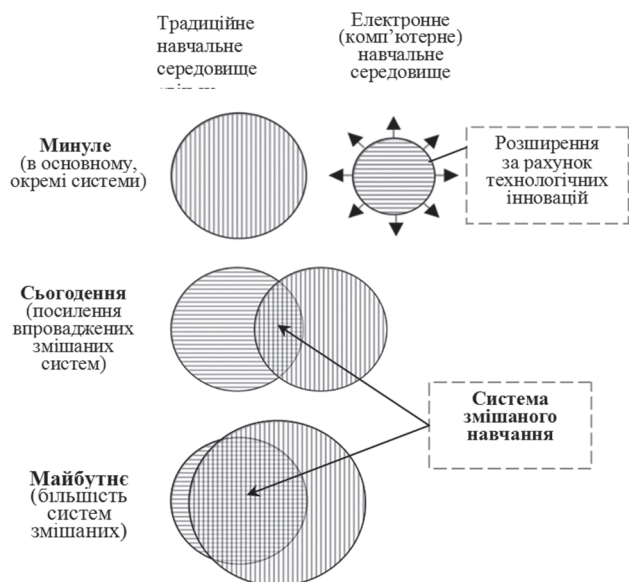

Рисунок 1 – Прогресивна конвергенція традиційних та електронних середовищ у часі (за Чарльзом Р. Грэмом, станом на 2006 рік [12, 28])

Таблиця 1 – Тлумачення сутності поняття «змішане навчання» українськими науковцями

Автор	Тлумачення сутності поняття «змішане навчання»
О. Барна [1, 26]	«...освітня технологія, в рамках якої особа, що навчається, отримує знання, набуваючи навичок формує компетентності й самостійно он-лайн. Відбувається це очно із вчителем та іншими учасниками процесу навчання. Такий підхід дає можливість ... поєднувати традиційні методики та актуальні технології»
М. Кадемія [5, 331]	«...навчання, в межах якого студент одержує знання, очно і самостійно он-лайн, воно передбачає створення комфортного освітнього інформаційного середовища, системи комунікацій, що доставляють інформацію»
В. Кухаренко [7, 50]	«...навчальна методологія, викладання та підхід, який поєднує в собі традиційні методи в класі з комп'ютерною опосередкованою діяльністю для навчання. Сильними сторонами навчання є комбінація різних технологій в єдиний інтегрований навчальний процес»
Г. Ткачук [10, 11]	«...цілеспрямований процес передачі й засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, заснований на поєднанні технологій традиційного, комп'ютерно-орієнтованого, дистанційного та мобільно-орієнтованого навчання»
О. Кривонос, О. Коротун [6, 19]	«...інструмент модернізації сучасної освіти на практиці представляється в створенні нових педагогічних методик, що засновані на інтеграції традиційних підходів організації навчального процесу, де здійснюється передача знань та технології електронного навчання»

«навчальна методологія», застосовують опис поняття через «поєднання методів» або «інструмент модернізації».

У нашому дослідженні «змішане навчання» ми розуміємо процес набуття учнями знань, умінь і навичок, що супроводжується раціональним поєднанням традиційних та електронних технологій, доцільно організований і планомірно перебудований учителем на основі інноваційних технологій.

Інтеграцію традиційного і електронного навчання можна подати у вигляді схеми (рис. 2).

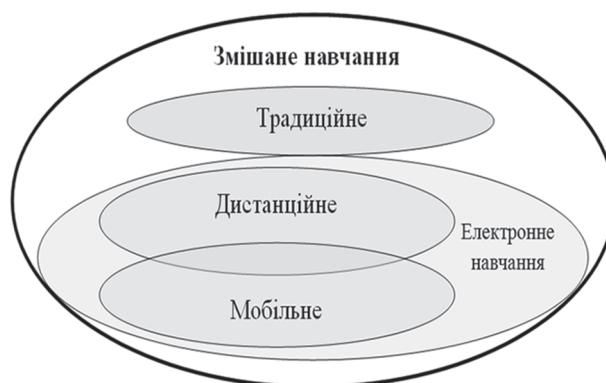

Рисунок 2 – Змішане навчання – це інтеграція традиційного і електронного

Виступаючи під час конференції у Львові у 2017 році міністр освіти України Л. Гриневич сказала, що «...суть нової української школи полягає в тому, щоб перейти від школи, де дітей напихають знаннями, до школи компетентностей XXI століття, школи для життя. ... Школа має складися не лише зі знань, а й умінь, ці знання треба застосовувати у практичних ситуаціях, для особистісного, професійного розвитку, а також для цінностей, які допомагають орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі» [4]. Поєднання традиційних та електронних технологій дозволяє в організації освітнього процесу активізувати їх найсильніші сторони і мінімізувати слабкі.

Сучасні інформаційно-комунікативні технології відкривають доступ до нетрадиційних джерел інформації у різній формі, налагоджують ефективну взаємодію суб'єктів навчання, підвищують ефективність самостійної роботи, надають нові можливості для творчості, дозволяють реалізувати принципово нові форми й методи навчання. А застосування інноваційних педагогічних технологій активізує процес набуття знань, формування вмій і розвиток компетенцій.

На підставі узагальнення наукових праць учених [2; 6; 7; 8] у структурі змішаного навчання в умовах загальної середньої школи можливо виділити такі основні компоненти:

- 1) класно-урочне навчання, яке передбачає традиційну форму спілкування в класі у напрямках «вчитель – учень», «учень – вчитель» або «учень (група учнів) – (група учнів) учень»;
- 2) самостійна роботи учнів, яка включає індивідуальну роботу учнів як на уроці, так і вдома або у будь-якому зручному місці;
- 3) он-лайн навчання – це робота учнів з он-лайн документами (текстами, енциклопедіями, пошуковими системами і т.п.) або робота в он-лайн режимі (Інтернет-конференція, Skype тощо).

Переваги змішаного навчання у закладах середньої освіти дозволяють вирішити головні завдання, які ставлять перед сучасною освітою, а саме:

- 1) розширити освітні можливості учнів за рахунок збільшення доступності й гнучкості освіти, враховувати їх індивідуальні освітні потреби, темп і ритм засвоєння навчального матеріалу;
- 2) стимулювати формування суб'єктної позиції учнів, а саме підвищити рівень мотивації, самостійності, рефлексії й самоаналізу, соціальної активності, і, як наслідок, підвищити ефективність освітнього процесу в цілому;
- 3) трансформувати стиль діяльності вчителя: перейти від трансляції знань до інтерактивної взаємодії з учнями, змінити роль учителя на помічника й консультанта для учнів;
- 4) персоналізувати освітній процес, спонукавши учня самостійно визначати свої навчальні цілі, способи їх досягнення відповідно до власних освітніх потреб, інтересів і здібностей.

Отже, змішана модель навчання надає нові можливості для підвищення й розвитку знань учнів. Змішане навчання – це зміна форми для надання навчального матеріалу, яка сама по собі приваблює дітей. Можливості мультимедіа та 3-D моделювання значно покращують сприйняття нових даних у порівнянні з текстовим матеріалом підручника, а тому вчитель може індивідуально дібрати контент відповідно до особливостей школярів, до їх темпу сприймання і швидкості реагування на відповідний матеріал.

По-перше, можливості Інтернет-простору дозволяють дібрати до кожного уроку різний за

характером контент, що, у свою чергу, є організацією різних форм роботи на уроці.

По-друге, поступове ознайомлення з можливостями інформаційних технологій сприяє підвищенню мотивації учнів щодо самостійного створення відповідного контенту для інших. Внаслідок їх творчої роботи, з одного боку, збагачується база навчального матеріалу, а з другого – учні закріплюють знання і збагачують свій досвід у процесі використання нових технологій.

По-третє, «змішане навчання» позитивно сприймається учнями, особливо коли їм надається право самим вирішувати, де вчитися і коли вчитися. Учніям подобається наявність волі в он-лайн-середовищі, можливість реалізації власних інтересів, і, як наслідок, у них формуються вміння самоактуалізації.

По-четверте, організація групової роботи над практико-орієнтованими завданнями замість традиційних уроків за схемою «прослухав → закріпив → відповів» підвищує інтерес до уроків і мотивацію до навчання взагалі. Однак учні мають володіти навичками самоконтролю, особистої відповідальності за навчальні результати. Це є важким і далекоглядним завданням вчителя – вчити учнів вчитися самостійно.

Таким чином, результати проведеного дослідження показали, що у школи поступово проникають такі технології як технології віртуальної і доповненої реальності. Вчителі мають бути готові не тільки до їх розуміння, а й використання. Крім того, сучасний вчитель має самостійно розробляти навчальний контент у текстовому, відео, мультимедіа і гіпермедіа форматі, цифрових освітніх ресурсах, налаштовувати системи керування освітнім контентом та організовувати навчання із застосуванням Інтернет та його сервісами. Відповідно до цього перед вищою освітою постає завдання посилення технологічної й методичної підготовки майбутніх вчителів, здатних не лише використовувати комп'ютери в інтерактивному навчанні та тестуванні, а й в таких його формах як телекомунікаційні проекти, віртуальні екскурсії, відеоконференції, вебінари, чат-бесіди, форуми з метою ефективної організації змішаного навчання у закладах загальної середньої освіти.

Список використаних джерел

1. Барна О.В. Технологія змішаного навчання в курсі методики навчання інформатики. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. Київ, 2016. Вип. 2. С.24-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2016_2_4 (дата звернення: 20.05.2019).
2. Бугайчук К. Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*: Київ, 2016. Т. 54. Вип. 4. С. 1-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2016_54_4_3 (дата звернення: 20.05.2019).
3. Горчаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 366 с.
4. Гриневич Л. Нова школа має складатися не лише зі знань, а й з уміння ці знання застосувати. URL: https://zik.ua/news/2017/05/12/liliya_grynevych_nova_shkola_maie_skladysya_ne_lyshe_zi_znan_a_vmynnya_tsi_znannya_1095051 (дата звернення: 17.08.2019).

5. Кадемія М.Ю. Використання змішаної технології навчання у дистанційній освіті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ-Вінниця, 2016. Вип. 44. С.330-333 (дата звернення: 20.05.2019).
6. Кривонос О. М., Коротун О. В. Змішане навчання як основа формування ІКТ-компетентності вчителя. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені В.Винниченка]. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. Кіровоград, 2015. Вип. 8 (II). С.19-23. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/19412/1/Kryvonos.pdf> (дата звернення: 20.05.2019).
7. Кухаренко В. М. Березенська С.М., Бугайчук К.Л., Олійник Н.Ю. Теорія та практика змішаного навчання: монографія. Харків, «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016. 284 с.
8. Ткачук Г.В. Теоретичні і методичні засади практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики у умовах змішаного навчання: автореф. дис. ...докт. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2019. 42 с.
9. Цифрова шкільна освіта: за і проти: *сайт Інтернет-видання «Моя школа OBOZREVATEL»*. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/moyashkola/news/tsifrova-shkilna-osvita-tak-chi-ni.htm> (дата звернення: 17.08.2019).
10. Akkoyunlu, Buket & Yilmaz Soylu, Meryem. (2006). A Study on Students' Views On Blended Learning Environment. The Turkish Online Journal of Distance Education. 7. Vol. 7, Num. 3, pp.43-56. Available at: <http://tojde.anadolu.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/274-published.pdf> (дата звернення: 12.05.2019).
11. Caner, Mustafa. (2012). The definition of blended learning in higher education. 10.4018/978-1-4666-0939-6.ch002
12. Graham, Charles. (2006). Blended learning systems: Definition, current trends, and future directions. Chapter 1.1. pp.3-21. Publ. San Francisco, CA. 2006. Available at: http://curtbonk.com/graham_intro.pdf (дата звернення: 12.05.2019).
13. Purnima V. (2002) Blended Learning Models: American Society for Training & Development, 2002. Available at: <http://www.purnima-valiathan.com/wp-content/uploads/2015/09/Blended-Learning-Models-2002-ASTD.pdf> (дата звернення: 12.05.2019).
14. Rossett A., Vaughan F. (2003) Blended learning Opportunities. Publ. CEO Epic Group, Brighton. Available at: https://www.researchgate.net/publication/228669485_Blended_Learning_Opportunities (дата звернення: 15.05.2019).

References

1. Barna, O.V. (2016). Tekhnolohiia zmishanoho navchannia v kursi metodyky navchannia informatyky. *Vidkryte osvithne e-seredovyshche suchasnoho universytetu, Vol. 2*. Kyiv, 2016. pp. 24-37. Retrieved from URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2016_2_4
2. Buhaychuk, K. L. (2016). Zmishane navchannya: teoretychnyy analiz ta stratehiya vprovadzhennya v osvithniy protses vyshchikh navchal'nykh zakladiv. *Informatsiyni tekhnolohiyyi i zasoby navchannya, T. 54, Vol. 4*, pp. 1-18. Retrieved from URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2016_54_4_3
3. Horcharenko, S. U. (1997). Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk. Kyiv: *Lybid Publ*, 366 p.
4. Hrynevych, L. (2019). Nova shkola maie skladatsya ne lyshe zi znan, a y z uminnia tsi znannia zastosuvaty. Retrieved from URL: https://zik.ua/news/2017/05/12/liliya_grynevych_nova_shkola_maie_skladysya_ne_lyshe_zi_znan_a_vminnya_tsi_znannya_1095051
5. Kademiia, M.Iu. (2016). Vykorystannia zmishanoi tekhnolohii navchannia u dystantsiini osviti. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. Kyiv-Vinnitsya, 2016, Vol. 44, pp. 330-333.
6. Kryvonos, O. M. (2015). Zmishane navchannia yak osnova formuvannia IKT-kompetentnosti vchytelia. *Naukovi zapysky KDPU imeni V.Vynnychenka. Serii: Problemy metodyky fizyko-matematychnoi i tekhnolohichnoi osvity*. Kirovohrad, 2015, Vol. 8 (II), pp.19-23. Retrieved from URL: <http://eprints.zu.edu.ua/19412/1/Kryvonos.pdf>
7. Kukharenko, V. M. (Ed.). (2016). *Teoriia ta praktyka zmishanoho navchannia*: monohrafiia. Kharkiv, «Miskdruk» Publ., NTU «KhPI» Publ., 284 p.
8. Tkachuk, H.V., (2019). *Teoretychni i metodychni zasady praktychno-tekhnichnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv informatyky v umovakh zmishanoho navchannia*: avtoref. dokt. ped. nauk: 13.00.02. Kyiv, 42 p.
9. Tsyfrova shkilna osvita: za i proty (2019): *Obozrevatel*. Retrieved from URL: www.obozrevatel.com/ukr/moyashkola/news/tsifrova-shkilna-osvita-tak-chi-ni.htm
10. Akkoyunlu, Buket & Yilmaz Soylu, Meryem. (2006). *A Study on Students' Views On Blended Learning Environment*. The Turkish Online Journal of Distance Education. 7. Vol. 7, Num. 3, pp.43-56. Retrieved from URL: <http://tojde.anadolu.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/274-published.pdf>
11. Caner, Mustafa. (2012). *The definition of blended learning in higher education*. 10.4018/978-1-4666-0939-6.ch002
12. Graham, Charles. (2006). *Blended learning systems: Definition, current trends, and future directions. Chapter 1.1*. pp.3-21. Publ. San Francisco, CA. 2006. Retrieved from URL: http://curtbonk.com/graham_intro.pdf
13. Purnima V. (2002) *Blended Learning Models: American Society for Training & Development*, 2002. Retrieved from URL: <http://www.purnima-valiathan.com/wp-content/uploads/2015/09/Blended-Learning-Models-2002-ASTD.pdf>
14. Rossett A., Vaughan F. (2003) *Blended learning Opportunities*. Publ. CEO Epic Group, Brighton. Retrieved from URL: https://www.researchgate.net/publication/228669485_Blended_Learning_Opportunities

Вікторія Мизюк. Смешанное обучение как инновационный подход интеграции учебного процесса в учебных заведениях

В статье приводится анализ научных подходов отечественных и зарубежных ученых к определению сущности понятия смешанного обучения, формулируется авторское определение. Раскрыты преимущества смешанного обучения для учебного процесса, которое основано на повышении мотивации школьников к процессу познания и использовании электронных ресурсов как источников информации. В связи с этим поднимается вопрос об изменении роли учителя в классе, о новых требованиях к нему как современному учителю, компетентному в использовании ИКТ и Интернет технологий.

Ключевые слова: цифровое общество, смешанное обучение, интеграция традиционного и электронного обучения, компоненты и преимущества смешанного обучения, требования к учителям.

Viktoriiia Mizyuk. Blended learning as a modern educational technology for integrating the learning process in education institutions

Digital technologies increase the impact on society, economy and education every day. Schools gradually penetrate the technologies of virtuality and complemented reality; teachers must be prepared not only for their understanding, but also for their use. Currently, mixed learning becomes more popular in educational institutions, but not all teachers understand the essence of this concept. A generalized analysis of domestic scholars has shown that the notion of "mixed learning" relates to such concepts as "learning process", "learning system", "educational technology", "educational methodology", "combination of methods", "modernization tool", etc. On the basis of the analysis of literature on the concept of "mixed learning" in foreign and domestic researchers, the author presents her own definition, discloses the main components of mixed learning and its benefits in organizing educational activities in institutions of general secondary education; a scheme of combining traditional and e-learning in a mixed one is prepared. Digital technologies have a significant impact on the nature, the form of training, the kind of activity of students, allow the implementation of fundamentally new forms and methods of learning, and, as a consequence, increase the efficiency of educational process in a digital society. Before higher education there is the task of training specialists who can use a computer for the organization of interactive training and testing, video conferencing, participation in telecommunication projects, webinars, forums, etc. It is noted that modern teacher has to develop independently educational content in text, video, multimedia and hypermedia format, to use digital and educational resources, to set up educational content management systems and to organize training with the use of the Internet and its services.

Key words: digital society, blended learning, integration of traditional and e-learning, the components and the benefits of mixed learning, requirements for teachers.